

52262

9 afbeeldingen

Karel van Mander (I)

man / [Noord-Nederlands](#), [Zuid-Nederlands](#)

[prentkunstenaar](#), [schilder](#), [frescoschilder](#), [tekenaar](#), [kunstenaarsbiograaf](#), [toneelschrijver](#), [hofschilder](#)

Naamvarianten

In dit veld worden niet-voorkeursnamen zoals die in bronnen zijn aangetroffen, vastgelegd en toegankelijk gemaakt. Dit zijn bijvoorbeeld andere schrijfwijzen, bijnamen of namen van getrouwde vrouwen met of juist zonder de achternaam van een echtgenoot.

Mander, Carel van (I)

Mandere, Carel van

Van Mander, Karel

Van Mander, Carel

Kwalificaties

[prentkunstenaar](#), [schilder](#), [frescoschilder](#), [tekenaar](#), [kunstenaarsbiograaf](#), [toneelschrijver](#), [hofschilder](#)

Nationaliteit/school

[Noord-Nederlands](#), [Zuid-Nederlands](#)

Geboren

[Meulebeke](#) 1548-05

born on a Sunday in May 1548 (so either 2, 9, 16, 23 or 30 May)

Overleden

[Amsterdam](#) 1606-09-11

Houbraken 1718

Familierelaties

in dit veld wordt een familierelatie met één of meer andere kunstenaars vermeld.

son of Cornelis van Mander and Johanna van Beke, father of Karel van Mander II, grandfather of Karel van Mander III; brother of Cornelis (cloth merchant) and Adam (poet and painter)

Zie ook

in dit veld vindt u verwijzingen naar een groepsnaam of naar de kunstenaars die deel uitma(a)k(t)en van de groep. Ook kunt u verwijzingen naar andere kunstenaars aantreffen als het gaat om samenwerking zonder dat er sprake is van een groep(snaam). Dit is bijvoorbeeld het geval bij kunstenaars die gedeelten in werken van een andere kunstenaar voor hun rekening hebben genomen (zoals bij P.P. Rubens en J. Brueghel I).

- [Mont, Hans](#)
- [Rudolf II of Habsburg - Holy Roman Emperor](#)
- [Spiering, François](#)

In the 'Schilderboeck' he wrote that he designed tapestries for Spiering: later he transferred this consignment to Hendrick Vroom, as he was unable to draw ships.

Deze persoon/entiteit in andere databases

- [93 treffers](#) in RKDimages als kunstenaar
- [53 treffers](#) in RKDlibrary als onderwerp
- [35 treffers](#) in RKDlibrary als auteur
- [2 treffers](#) in RKDlibrary als illustrator
- [401 treffers](#) in RKDexcerpts als kunstenaar
- [2 treffers](#) in RKDtechnical als onderzochte kunstenaar

Verder zoeken in RKDartists&

- [Geboren 1548-05](#)
- [Sterfplaats Amsterdam](#)
- [Plaats van werkzaamheid Tielt](#)
- [Plaats van werkzaamheid Gent](#)
- [Plaats van werkzaamheid Kortrijk](#)
- [Plaats van werkzaamheid Meulebeke](#)
- [Plaats van werkzaamheid Florence](#)
- [Plaats van werkzaamheid Terni](#)
- [Plaats van werkzaamheid Rome](#)
- [Plaats van werkzaamheid Krems](#)
- [Plaats van werkzaamheid Wenen](#)

- Plaats van werkzaamheid Neurenberg
- Plaats van werkzaamheid Brugge
- Plaats van werkzaamheid Haarlem
- Plaats van werkzaamheid Huis Zevenbergen (Heemskerk)
- Plaats van werkzaamheid Amsterdam
- Kwalificaties prentkunstenaar
- Kwalificaties schilder
- Kwalificaties frescoschilder
- Kwalificaties tekenaar
- Kwalificaties kunstenaarsbiograaf
- Kwalificaties toneelschrijver
- Kwalificaties hofschilder
- Materiaal/techniek olieverf
- Onderwerpen genrevoorstelling
- Onderwerpen historie (als genre)
- Onderwerpen portret
- Onderwerpen landschap (als genre)
- Onderwerpen bloemstillevens
- Onderwerpen christelijk religieuze voorstelling
- Onderwerpen mythologie
- Lid van vereniging Sint-Lucasgilde (Haarlem)
- Auteur Mander, Karel van

Biografische gegevens

Werkzaam in

Hier wordt vermeld waar de kunstenaar (langere tijd) heeft gewerkt en in welke periode. Ook relevante studiereizen worden hier vermeld.

- Tielt
attending the Latin school (Luijten et al. 1993)
- Gent 1566 - 1567
studying with a Frech master; then first training by Lucas de Heere (Luijten et al. 1993)
- Kortrijk 1568 - 1569
pupil of Pieter Vlerick (Luijten et al. 1993)
- Meulebeke 1569 - 1573
writing morality plays and poetry in his parent's house (Luijten et al. 1993)
- Florence 1573 - 1574
met Giorgio Vasari here, working at the Duomo (Saur 2015)
- Terni 1573
Palazzo Spada, possibly still in 1573
- Rome 1574 - 1577
became friends with Bartholomeus Spranger
- Krems 1577
painted fresco's there at the cemetery 'Gods-Acker'
- Wenen 1577
worked on the decorations for the festive entrance of Emperor Rudolph II; collaborated with the sculptor Hans Mont (Saur 2015)
- Neurenberg 1577
on his way home; admired the self-portrait of Albrecht Dürer
- Meulebeke 1578 - 1580
c. ; fled the village with his new wife, escaping marauding Walloon soldiers, who sacked Meulebeke
- Kortrijk 1582
- Brugge 1582
- Haarlem 1583 - 1603
bought a house at the Kleine Houtstraat in 1592; member of the Guild of St. Luke in 1584; became friends with Goltzius and Cornelisz. van Haarlem, the period 1586-1590 termed 'the Haarlem Academy' ; 1583 became a member of the Chamber of rhetorics 'de witte anjelier'(White Carnation) Luijten et al. 1993)
- Huis Zevenbergen (Heemskerk) 1603 - 1604
completing the 'Schilderboeck' (Luijten et al. 1993)
- Amsterdam 1604-06 - 1606-09-11

Relaties met andere kunstenaars

Leerling van

In dit veld worden namen van leraren of leermeesters vermeld. Het gaat hier om die leermeesters die een relevante rol hebben gespeeld in de vorming van de leerling, dus niet om alle academieleraren die iemand heeft gehad. Zie ook het veld 'Opleiding'.

Heere, Lucas de
Vlerick, Pieter

Leraar van

in dit veld worden namen van leerlingen vermeld. Het gaat hier om die leerlingen waarbij de leraar een relevante rol heeft gespeeld in diens

vorming, dus niet om alle academieleerlingen die iemand heeft gehad. Zie ook het veld 'Opleiding'.

[Engelsz., Cornelis](#)
[Hals, Frans \(I\)](#)
[Maes, Evert van der](#)
[Mander, Karel van \(II\)](#)
[Martens, Jacob](#)
[Musscher, Jacob van \(I\)](#)
[Pot, Hendrick](#)
[Venant, François](#)

Navolger van

[Coninxloo, Gillis van \(II\)](#)

Invloed op

In dit veld worden de kunstenaars vermeld op wie de beschreven kunstenaar invloed heeft gehad zonder dat er sprake was van een onderwijssituatie of van slaafse navolging.

[Hentzschel, Gottfried](#)

Onderwerpen

In dit veld worden de diverse onderwerpscategorieën of genres vermeld die in het oeuvre van de beschreven kunstenaar voorkomen. De inhoud van dit veld is doorgaans meer gebaseerd op het aanwezige beeldmateriaal in het RKD dan op de literatuur.

[genrevoorstelling](#), [historie \(als genre\)](#), [portret](#), [landschap \(als genre\)](#), [bloemstillevens](#), [christelijk religieuze voorstelling](#), [mythologie](#)
In the 2nd edition of his 'Schilderboek' of 1618 (1st ed. 1604) there is mention in his biography of a consignment of four flower paintings that had to be sent to Hamburg (Van der Willigen/Meijer 2003, p. 137).

Materiaal/techniek

[olieverf](#)

Lid van

- [Sint-Lucasgilde \(Haarlem\)](#)

Literatuur

Literatuur in RKDLibrary

[53 treffers in RKDlibrary als onderwerp](#)

[35 treffers in RKDlibrary als auteur](#)

- [Van Mander 1618](#) (contains his biography by an (unnamed) friend and colleague)
- [Baldinucci 1681-1728/1725-1730/1974-1975](#), vol. 3, p. 545-551
- [Houbraken 1718-1721](#), vol. 1 (1718), p. 250-251 (as: Karel van Mander)
- [Van der Aa 1852-1878](#), vol. 12, 1 (1869), p. 126-132
- [Obreen 1877-1890](#), vol.1, p. 294-296
- [Von Wurzbach 1906-1911](#), vol. 2 (1910), p. 95-97 (as: Karel van Mander I)
- [Thieme/Becker 1907-1950](#), vol. 23 (1929), p. 606-607 (as: Mander, Karel van (1))
- [Bredius 1915-1921](#), vol. 5 (1918), p. 1733; vol. 7 (1921), p. 147
- [Noack 1927](#), vol. 2, p. 379
- [Gerson 1942/1983](#), p. 11, 137, 139, 217, 264, 281, 282, 392, 540
- [Hollstein et al. 1949-2010](#), vol. 11 [1954], p. 163-165 (as: Karel van Mander I)
- [Witt Checklist 1978](#), p. 188 (as: Mander, Karel, I van)
- [Emmens 1979](#), passim
- [Haak 1984](#), p. 166-172
- [Luijten et al. 1993](#), p. 136-166, 310 (M.J. Bok, 'Art lovers and their paintings; Van Mander's 'Schilder-boeck' as a source for the history of the art market in the northern Netherlands'; biography by P. van Thiel)
- [Dacos/Meijer et al. 1995](#), p. 249-250
- [Turner et al. 1996](#), vol. 20, p. 244-250 (as:)
- [Briels 1997](#), p. 356
- [The New Hollstein Dutch & Flemish 1993-](#), vol. 6 (1999; with an extensive introduction and appendix with work related drawings)
- [Saur 1999-2000](#), vol. 6, p. 491 (as: Mander, Karel van (1548))
- [Goosens 2001](#), p. 426
- [Boschloo/Grasman/Sman/Houten 2002](#), p. 255-258 (S. Cohen-Willner, 'Karel van Mander's Italian itinerary: notes on the dates of his travels')
- [Van der Willigen/Meijer 2003](#), p. 137 (as: Karel (I) van Mander)
- [Hartkamp-Jonxis/Smit 2004](#), cat.nos 52a-c; p. 424-425
- [Balis 2005](#), p. 253-270 (H. Cuvelier, 'Karel van Manders Buffonsche ghecken in Eensame historien: zinaanduidende tekens in voorstellingen met afwisselende elementen en een vrije ruimte met een beperkt aantal figuren')
- [Biesboer/Köhler et al. 2006](#), p. 229-233 (I. van Thiel-Stroman, 'Karel van Mander')
- [Dixhoorn 2009](#), passim
- [Heck 2009](#), passim
- [Jonkman/Geudeker 2010](#), p. 23 and passim
- [Büttner/Meier 2011](#), p. 13-22 (H. Miedema, 'Karel Van Manders Blick auf Deutsche Maler')
- [Gottwald 2011](#), passim

- [Tummers 2011](#) , passim
 - [Atkins 2012](#) , passim
 - [Brosens/Kelchtermans/Van der Stighelen 2012](#) , p. 11-51 (H. Miedema, 'Kinship and network in Karel van Mander')
 - [Boers 2012](#) , passim
 - [Dacos 2012](#) , passim
 - [Bakker 2012 \(Landscape and Religion\)](#) , passim
 - [Fritzsche/Leonhard/Weber 2013](#) , p. 34-53 (Ph. Weiss, "'we(d)erschiijn" als Kernbegriff des Diskussion des malerischen Lichts bei Karel van Mander')
 - [Volmert 2013](#) , passim
 - [Kern 2014](#) , passim
 - [Weststeijn 2015](#) , passim
 - [Saur 1992-](#) , vol. 87 (2015), p. 1
 - [Harnack 2018](#) , passim
-
- E.W. Moes, 'Aanteekeningen van Mr. Hendrik Houmes op Van Mander's Schilder-Boeck', Oud-Holland 7 (1889), p. 149-154
 - B.W.F. van Riemsdijk, 'Twee aanteekeningen uit Van Manders schilderboek', Oud-Holland 17 (1899), p. 123-124
 - Th. von Frimmel, 'Notizen', Blätter für Gemäldekunde 7/1 (1911), p. 15
 - O. Hirschmann, 'Beitrag zu einem Kommentar von Karel van Manders, "Grondt der edel vry schilder-const"', Oud-Holland 33 (1915), p. 81-86
 - L. Koch, 'Bredero is niet de schrijver van het levensbericht van Karel van Mander', Oud-Holland 44 (1927), p. 78-88
 - J.Q. van Regteren Altena, 'Carel van Mander', Elsevier's geïllustreerd maandschrift 93/3 (1937), p. 153-169
 - H. van de Waal, 'Nieuwe bijzonderheden over Carel van Mander's Haarlemschen tijd', Oud-Holland 54 (1937), p. 21-23
 - A. Welcker, 'Karel van Mander als ontwerper voor zilvermeden', Oud-Holland 68 (1953), p. 127-135 and Oud-Holland 70 (1955), p. 46-49
 - H. Miedema, 'Boekbespreking: Van Manders Schilder-Boeck in reproductie', Simiolus 4 (1970), p. 49-53
 - R. Genaille, 'Carel van Mander et la jeunesse de Bruegel l'Ancien', Jaarboek van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (1982), p. 119-151
 - Chr. Dittrich, 'Unbekannte Zeichnungen im Kupferstich-Kabinett Dresden', Dresdener Kunstblätter 29 (1985), p. 130-137
 - E. Grasman, review of Miedema 1984, Simiolus 16 (1986), p. 70-72
 - J. Muylle, 'Schilderkunst en kunstenaarsbiografieën als specula. Metafoor, fictie en historiciteit', De zeventiende eeuw 2/1 (1986), p. 57-74
 - E.K.J. Reznicek, 'Karel van Mander as a Fresco Painter', Mercury (1989), no. 10, p. 11-14
 - P.E.L. Verkuyl, 'Zoeklicht op Van Manders Olijf-bergh', Doopsgezinde Bijdragen 16 (1990), p. 49-64
 - H. Miedema, 'Een schilderij van Karel van Mander de Oude (1548-1606): een doopsgezinde interpretatie', Doopsgezinde Bijdragen 16 (1990), p. 113-128
 - T. van Bueren, 'de beste Schilders van het ganstche Nederlandt'. Karel van Mander en het Haarlemse cultuurbeleid 1603-1606', Oud Holland 105 (1991), p. 291-305
 - H. Miedema, 'Het leven van Hendrick Goltzius (1558-1617) met parafrase en commentaar', Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 42/43 (1991-'92), p. 13-76
 - M. Leesberg, 'Goltzius, Karel van Manders 'Mecenas groot' ', Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 42/43 (1991-'92), p. 413-426
 - H. Duits, 'Het leven van Karel van Mander. Kunstenaarsleven of schrijversbiografie?', De zeventiende eeuw 9 (1993), no. 2, p. 117-136
 - E.K.J. Reznicek, 'Een en ander over Van Mander', Oud Holland 107 (1993), p. 75-83
 - M. Leesberg, 'Karel van Mander as a painter', Simiolus 22 (1993-'94), p. 5-57
 - H. Miedema, 'Karel van Mander: did he write literature?', Simiolus 22 (1993-'94), p. 58-64
 - B. Bakker, 'Schilderachtig: discussions of a seventeenth-century term and concept', Simiolus 23 (1995), p. 147-162
 - N. Veldhorst, "'Elc hoor met vlijt': Van Manders leerzang "Bethlehem" als gedramatiseerde kerstboodschap', Doopsgezinde Bijdragen 21 (1995), p. 21-38
 - H. Prins, 'Boek twee van Karel van Manders Wtbeeldinge: de hiërogliefen', De zeventiende eeuw 11 (1995), p. 97-102
 - A. Desprechins de Gaesebeke, 'Une Tenture d'Amadis de Gaule tissée à Delft d'après les cartons de Karel van Mander', Gazette des Beaux-Arts 28 (1996), p. 253-263
 - H. Miedema, 'Pieter Bruegel weer; en de geloofwaardigheid van Karel van Mander', Jaarboek van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen 1998, p. 309-327
 - E.K.J. Reznicek, 'Karel van Mander as a fresco painter'; Hoogsteder-Naumann Mercury (1989), no. 10, p. 11-14
 - A. Golahny, 'Insights into the Dutch Vasari: Carel van Mander's life of Titian', Canadian Journal of Netherlandic Studies 21/1 (2000), p. 8-17
 - P. Taylor, review of Miedema 1994-1999, Oud Holland 115 (2001-2002), p. 131-154
 - M. Raspe, "'Strijdt tegen Onverstandt". Das Urteil des Midas und die Virtus der Landschaftsmalerei bei Gillis van Coninxloo, Karel van Mander und Hendrick Goltzius', Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 54 (2003), p. 141-171
 - E. Juntunen, 'Rubens, Van Mander and Goltzius. Juno and Argus und der kunsttheoretische Diskurs in den nördlichen Niederlanden', Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 55 (2004), p. 244-269
 - E. Juntunen, 'Rubens, Van Mander and Goltzius. "Juno and Argus" und der kunsttheoretische Diskurs in den nördlichen Niederlanden', Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 55 (2004), p. 245-269
 - W. Waterschoot, 'Het boek en de man. Karel van Manders Schilder-Boeck', Jaarboek van het Nederlands Genootschap van bibliofielen 13 (2005), p. 76-124
 - M. Diaz Padrón, "'La continencia de escipión" de Van Dyck, del Alcázar de Madrid, identificada en la Christ Church de Oxford', Goya (2006), no. 311, p. 85-94
 - E. Kepetzis, 'Der Bethlehemitische Kindermord in der Kunstliteratur: Vasari, Van Mander und die Darstellungen des Rubens', Zeitschrift für Kunstgeschichte 69 (2006), p. 169-193
 - H. Battjes, 'Het netwerk van Hendrik de Keyser, rederijker en lootjesverkoper', Jaarboek Amstelodamum 99 (2007), p. 80-133; p. 118-120

- E. Hartkamp-Jonxis, 'Drie wandtapijten uit een reeks met voorstellingen uit Ovidius' 'Matemorfosen' ', Bulletin van de Vereniging Rembrandt 19 (2009), no. 1, p. 14-18
- Chr. Vöhringer (ed.), Kunstliteratur der Neuzeit. Eine kommentierte Anthologie, Darmstadt 2010, p. 121-124
- W. Lash and K. Meerhoff, 'Olivier - Guevara - Poupo: drie opmerkelijke bronnen voor Van Manders Wtlegghingh op den Metamorphosis', De Zeventiende Eeuw 20 (2010), p. 21-52
- N. Schiller, 'Desire and dissimulation: laughter as an expressive behavior in Karel van Mander's Den grondt der edel vry schilder-const (1604)', Netherlands Yearbook for History of Art 60 (2010), p. 83-107
- F. Gottwald, 'Rembrandts sogenannte 'Physiognomische studie' im Kontext von Humanismus und Neostoizismus', Netherlands Yearbook for History of Art 60 (2010), p. 203-231
- M.C. Plomp, 'Uitgelicht. Teylers Museum verwerft zeldzame tekening Karel van Mander', Teylers Magazijn 30 (2010), no. 110, p. 14
- M.C. Plomp, "Wie wat bewaart, die heeft wat", Bulletin van de Vereniging Rembrandt 21 (2011), no. 2, p. 14-16
- H. Miedema, 'Discussiedossier. Rembrandt en de regels van de kunst', De Zeventiende Eeuw 27 (2011), p. 102-107
- J. Stumpel, 'A note on the intended audiences for Van Mander's Schilder-boeck', Simiolus 35 (2011), p. 40-60
- S. Pierguidi, 'Studio dal naturale e eclettismo nello Schilder-Boeck di Karel van Mander', Incontri 27 (2012), no. 2, p. 13-22
- H. Miedema, 'De ontwikkeling van de kunsttheorie in de Hollandse Gouden Eeuw II. Karel van Mander', Oud Holland 126 (2013), p. 17-30
- Th. Weststijn, 'The gender of colors in Dutch art theory', Netherlands Yearbook for History of Art 62 (2012), p. 176-201
- S. Cohen-Willner, 'Between painter and painter stands a tall mountain. Van Mander's Italian Lives as a source for instructing artists in the 'deelen der consten'', Netherlands Yearbook for History of Art 63 (2013), p. 348-383
- A.M. Hyman, 'Brushes, burins and flesh: the graphic art of Karel van Mander's Haarlem Academy', Representations (Spring 2016), no. 134, p. 1-28
- H. Cuvelier-Bijloos, Onderzoek naar de inhoud van het begrip "inventie" in het Schilder-Boeck van Karel van Mander (1604), diss. in preparation, Brussels, Vrije Univeriteit, Prof.dr. Lambrecht (Bron: Kunstchronik 9/10 (2003), p. 535)

Documentatie RKD

In dit veld worden de standplaatsen vermeld van documentatiemateriaal in het RKD. De meeste standplaatsen verwijzen naar de kunsthistorische beelddocumentatie. Daarnaast treft u verwijzingen naar persdocumentatie aan (knipsels en klein drukwerk).

- [BD/RKD/0106 - ONT/Religie, mythologie, allegorie, historie en literatuur](#)
- [BD/RKD/0108 - ONT/Genre](#)
- [BD/RKD/0110 - ONT/Figuren](#)
- [BD/RKD/0112 - ONT/Portretten en koppen](#)
- [BD/RKD/0116 - ONT/Landschappen en marines](#)
- [BD/RKD/0126 - ONT/Leidse School](#)
- [BD/RKD/0278 - ONT/Voorordening tekenkunst](#)
- [BD/RKD/0280 - ONT/Originele grafiek \(op inventor\)](#)
- [BD/RKD/0297 - ONK/Wandtapijten](#)
- [BD/RKD/0518 - ONS/Historie 2](#)
- [BD/RKD/0522 - ONS/Genre 2](#)
- [BD/RKD/0524 - ONS/Landschappen](#)
- [BD/RKD/0532 - ONS/Portretten 2](#)
- [BD/RKD/0700 - ONS/Gedateerde werken](#)
- [BD/RKD/0800 - ONS/Voorordening schilderkunst](#)
- [BD/RKD/IB](#)
- [BD/RKD/Witt-microfiches](#)
- [PDO/Nederlandse kunstenaars](#)
- [BD/RKD/0674 - ONK/Stillevendocumentatie Sam Segal/Nederlanden \(op aanvraag raadpleegbaar\)](#)

Project

[Gerson Digital : Oostenrijk \(Ausbreitung\)](#)

[Gerson Digital : Italië](#)

[Nederlandse kunstenaars in Rome](#)

Externe links

[this artist in Dictionary of Art Historians](#)

[this artist in Wikipedia \(Dutch\)](#)

[this artist in Ecartico](#)

Permalink

<https://rkd.nl/explore/artists/52262>

Ingevoerd op: 1992-01-17; Laatste wijziging: 2020-11-13

RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis

Prins Willem-Alexanderhof 5

(KB-complex)

2595 BE Den Haag

Nederland

Openingstijden

[Bekijk de actuele openingstijden van het RKD](#)

Contact

T: 070 3339777

E: info@rkd.nl

Meer

[Privacybeleid](#)

[Disclaimer](#)

[Leveringsvoorwaarden](#)

- [Facebook](#)
- [Twitter](#)
- [Linkedin](#)
- [Instagram](#)